

Halk Bilimi ve Eğitim

Doç. Dr. Ömer YILAR

— 7. Baskı —

Doç. Dr. Ömer YILAR

HALK BİLİMİ VE EĞİTİM

ISBN 978-9944-919-11-1
DOI 10.14527/9789944919111

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

© 2021, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınev**idir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

1. Baskı: Mart 2006, Ankara
7. Baskı: Şubat 2021, Ankara

Yayın-Proje: Şehriban Türüldür
Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Çetin
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Vadi Grup Basım A.Ş.
İvedik Organize Sanayi 28. Cadde 2284 Sokak No:105
Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0312) 394 55 91

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 49180

İletişim

Karanfil 2 Sokak No: 45 Kızılay/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

Doç. Dr. Ömer YILAR

1974 Köprüköy/Erzurum doğumlu. İlk ve ortaöğrenimini Erzurum'da tamamladı. 1995'de Atatürk Üniversitesi Erzincan Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü'nden mezun oldu. Aynı yıl Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde Türk Halk Bilimi alanında başladığı yüksek lisans öğrenimini 1998 yılında, doktora çalışmasını ise 2005 yılında tamamladı. 1995-2000 yılları arasında MEB'na bağlı çeşitli okullarda sınıf ve Türkçe öğretmeni olarak görev yaptı. 2000 yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda, Türk dili ve edebiyatı okutmanı olarak çalışmaya başladı. O zamandan beri ağırlıklı olarak, Türkçe Öğretimi, Çocuk Edebiyatı ve İlkokuma Yazma Öğretimi derslerini yürütmektedir. 2006'da Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı'na Yardımcı Doçent Doktor olarak atandı. 2017 yılında Türk Halk Bilimi alanında doçent olan Ömer Yılar, halen K. Karabekir Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı'nda öğretim üyesidir.

<http://fakulteler.atauni.edu.tr/egitim/personel.php?git=14008&tur=tr>

omery@atauni.edu.tr

omeryilar25@hotmail.com

ÖN SÖZ

Hayatın her safhasında karşımıza çıkan folklor ürünleri, millî kültürün de en önemli yapı taşlarıdır. Baş döndürücü bir hızla gelişen teknoloji ve bunun iletişime olan etkileri, milletlerin kendilerine ait kültürel değerlerini ortadan kaldırmaktadır. Günümüzde yaşanan globalleşme hareketine karşı, devletlerin kendine has millî kültürlerini koruma konusundaki hassasiyeti artmaktadır. Bunu sağlayabilmenin en önemli yollarından birisi eğitimidir.

Kültürün korunması, geliştirilmesi ve devamının sağlanması, eğitimin en önemli görevleri arasındadır. Eğitimde kültürü tanıtmaya ve sevdirmenin yolu, daha çok edebî eserlerden yardım almaktan geçmektedir. Yetişmekte olan gençliğe okutulacak edebî eserlerin niteliği bu açıdan önemli bir işleve sahiptir.

Halk bilimi, millî kültürü koruma ve geliştirme konusunda önemli bir işleve sahiptir. Köklerinden alacağı güçle çağdaş dünyaya yürüyecek bir gençliği yetiştirebilmek, Türk milletinin en önemli arzuları arasındadır. Bu açıdan, evrensel değerleri reddetmeden ancak kendi millî kültür değerlerini de benimseyerek gelişen bir gençliği yetiştirirken halk bilimi ürünlerinden mutlaka yararlanılmalıdır. Bu konuda halk bilimcilerin yanında millî eğitimle ilişkili olan herkese önemli görevler düşmektedir.

Bu çalışmada, halk biliminin eğitimle ilişkilerini ve eğitimde halk bilimi ürünlerinden nasıl faydalanılabileceğini ortaya koymaya çalıştık. Elbette halk bilimi verilerinden yalnızca örgün eğitimde değil hayatın pek çok alanında faydalanmak gerekir. Bunun için, farklı disiplinlerden uzmanlarla halk bilimcilerin ortaklaşa çalışmaları yapılmasına ihtiyaç vardır. Bu çalışmanın sonunda, en büyük temennimiz, halk biliminin verilerinin güncelleştirilerek eğitimden, sinemaya kadar her alanda kullanılabilir düzeye getirilmesidir.

Yaptığımız bu çalışmada, değerli görüşlerinden faydalandığım: Prof. Dr. Bilge SEYİDOĞLU'na, Prof. Dr. Sırrı AKBABA'ya, Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU'na, Prof. Dr. Dursun YILDIRIM'a, Prof. Dr.

Özkul ÇOBANOĐLU'na, Prof. Dr. Öcal OĐUZ'a, Prof. Dr. Nevzat GÖZAYDIN'a, Prof. Dr. Hayati AKYOLA, Yrd. Doç. Dr. Ođuz GÜRBÜZTÜRK'e teşekkürü bir borç bilirim.

Prof. Dr. Dilaver DÜZGÜN, hiçbir zaman usanç duymadı, yardımlarını esirgemedi. Verdiđi emek, destek ve gösterdiği özenden dolayı çok minnettarım.

Prof. Dr. Halit DURSUNOĐLU, Prof. Dr. Osman SAMANCI, Doç. Dr. Abdullah ŞAHİN, çalışmanın tashihi konusunda yardımlarını esirgemediler, onlara da teşekkür ederim.

Pegem Akademi Yayıncılık'a, hususan Servet SARIKAYA ve Suat DÜZ beylere kitabın basımı konusunda gösterdikleri ilgi, destek ve özenden dolayı teşekkür ederim.

Burada ismini anamayacağım kadar çok kişinin de bu eserin ortaya çıkmasında emekleri ve katkıları olmuştur. Hepsine teşekkür ederim.

Doç. Dr. Ömer YILAR

Erzurum - 2017

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	v

1. BÖLÜM

HALK BİLİMİ VE EĞİTİM

Dil, Kültür, Edebiyat ve Eğitim	1
Halk Bilimi ve Eğitim.....	7
Halk.....	7
Halk Bilimi (Folklor)	9
Halk Biliminin İşlevi, Amacı ve Önemi	16
Halk Biliminin İşlevi	16
Halk Biliminin Amacı	18
Halk Biliminin Önemi	19
Eğitim	23
Halk Bilimi ve Eğitim İlişkisi.....	26

2. BÖLÜM

HALK BİLİMİ ÜRÜNLERİ VE BUNLARIN EĞİTİM DEĞERİ

Atasözü ve Eğitim.....	39
Bilmece ve Eğitim.....	44
Destan ve Eğitim.....	49
Fıkra ve Eğitim.....	53
Halk Şiiri ve Eğitim	58
Masal ve Eğitim	68
Mit-Efsane ve Eğitim	79
Tekerleme ve Eğitim.....	87
Sonuç.....	94
Kaynaklar.....	97

1. BÖLÜM

HALK BİLİMİ VE EĞİTİM

DİL, KÜLTÜR, EDEBİYAT VE EĞİTİM

“Dil”, “kültür”, “edebiyat” ve “eğitim” birbirinden ayıramayacak kadar iç içe kavramlar olup her biri nnbir diğerrinin sebebi veya sonucu durumundadır.

Mehmet Kaplan, bu kavramların önemini şöyle belirtmektedir: *“Dil, edebiyat veya kültür, inançları kalabalıklara yayarak onları yakıp yıkan bir fırtına haline getirebilir veya onlara karanlık gecelerinde yol gösteren bir ışık olur.”*¹

Edebiyat, en genel tanımıyla insanların duygu, düşünce ve isteklerinin, yazılı veya sözlü olarak etkili bir şekilde anlatılması sanatıdır.

Edebiyatın temeli dildir. *“Edebî eserler dili işleyerek ulusal dil ve kültürün oluşmasına yardımcı olur. Burada dili işleyenler, dil işçileri, şairler, yazarlar ve fikir adamlarıdır. Resimde renk, müzikte ses ne ise, edebiyatta da dil o’dur.”*²

Edebiyatla ilgili tanımlar incelendiğinde bu kavramın, estetik ve öğreticilikten ortaya çıktığını görülür. Kimilerine göre edebiyat, güzeli işleyen, güzeli arayan, güzellik duygusunu sergileyen bir sa-

1 Mehmet Kaplan, Kültür ve Dil, İstanbul, 2000, s.120

2 Mukim Sağır, İlköğretim Okullarında Türkçe Dil Bilgisi Öğretimi, Ankara, 2002, s.12

nattır. Bu yönüyle sanat eserlerindeki gaye neyse edebiyatın da gayesi odur. Bu amacın dışına çıkıldığında edebiyat anlamını yitirir ve böyle eserler de edebî eser olmaktan uzaklaşır. Kimilerine göre ise edebiyat güzeli işlerken asıl gaye insanı eğitmektir ve edebiyat böyle yüce bir değeri amaç edinmediği sürece anlamsızdır. Yani edebiyat bu yönüyle güdümlü olmalıdır.³

Edebiyatın eğitimle ilişkisi irdelenirken elbette değinilmesi gereken en önemli kavram kültürdür. Bir ulusu, bir topluluğu birbirine bağlayan en önemli öge dil ve kültür birliğidir. Nitekim dil ve kültür birliğini sağlayan sanat dalı da edebiyattır.

Kültür genel olarak, bir toplumun sahip olduğu dil, din, ahlâk ve sanat gibi manevî değerlerin bütünü şeklinde tanımlanmaktadır.⁴ Kültür, toplum halinde yaşamının bir ürünü olarak ortaya çıkar. Kültür, bir taraftan toplumsal hayatı düzenlerken, diğer taraftan da yönlendirmektedir.

Kültürü, “*birikim*” kelimesinden yola çıkarak açıklayan Mehmet Kaplan, bunun servet, zenginlik, tasarruf demek olduğunu, millî şura ulaşmanın, bu birikimi öğrenmekle mümkün olabileceğini öne sürmektedir.⁵

Toplumun geleneksel değerlerini devam ettirebilmesi, diğer bir ifadeyle toplumsal düzenin sağlanabilmesi için, kültürel değerlerin sürekli olarak yeni nesillere kazandırılması gerekmektedir. Fakat, toplumun mevcut değerlerini korumaya olduğu kadar, değişmeye de ihtiyacı vardır.

Eğitim her ne kadar kültüre göre şekillenmekte ise de eğitimin medeniyetten etkilenmemesi mümkün değildir. Fakat medeniyetin çok etkin bir hale gelmesi durumunda toplumun kültürü ve dolaylı olarak da eğitimin millilik özelliği bozulma eğilimi gösterir. Bu du-

3 Bu konuda ayrıntılı bilgi için bakınız: Berna Moran, Edebiyat Kuramları ve Eleştirisi, İstanbul, 1994

4 Türkçe Sözlük, Ankara, 1988, 2. Cilt, s. 947

5 Kaplan, age., s.114

rumda, eğitimin iki farklı görevi olduğu söylenebilir. Biri, toplumun kültürünü yeni yetişen nesillere kazandırarak toplumsal bütünlüğü ve devamlılığı sağlamak; diğeri ise, bilim ve teknolojideki gelişmeleri başta yeni yetişen nesiller olmak üzere bireylere kazandırarak, toplumsal bütünlük içinde gelişme ve değişmeyi gerçekleştirmektir. Eğitimin bu iki fonksiyonundan birini diğerine tercih etmek mümkün değildir.

Cahit Kavcar, eğitimi kültürün aktarılması bakımından ele almakta ve şöyle açıklamaktadır: *“En geniş ve genel anlamıyla eğitim, çocuk olsun, genç olsun, yaşlı olsun, insanlarda sosyal hayata ve çağa uygun tutum ve davranış değişikliği sağlamaktır. Eğitimin işlevi, topluma sağlıklı bir biçimde uyum yapabilmeleri için insanları etkilemektir. Bu etkileme, geçmişteki sosyal ve ulusal değerleri tanıtır ve benimsetme, bugünün gerçeklerini gösterme ve geleceğe dönük değerler, hüneler kazandırma yoluyla olur. Çağdaş eğitimin amacı, dünü koruyarak yarını güven altına almaktır.[...] Kısacası eğitimden beklenen üç esas, dünü tanıtmak, bugünü kavratmak ve yarına hazırlamaktır.”*⁶

Edebiyatla eğitim arasında sıkı bir bağ vardır. Edebiyat sözcüğünün kökünü oluşturan “edeb” kelimesinin terbiye (=eğitim) anlamına gelmesi de bunu açıkça göstermektedir.

*“Kültürel değerlerin yeni nesiller tarafından özümsemesinde asıl unsur edebiyattır. Edebî eserler, kültürel değerlerin sonraki nesillere özümsetilmesinde uzun vadeli ve kalıcı bir etki yaratmaktadır.”*⁷

Bugünkü varlığını sonsuz bir geleceğe taşımak isteyen her millet gibi, biz de kendi kültürümüzü, kendi düşünce sistemimizi, kendi algılayış tarzımızı ve ortak davranış kalıplarımızı gençlerimize öğretmek ve bu yolla sürekliliği sağlamak zorundayız.

Millî kültürün gençlere aktarılmasının millî eğitimimizin esas gayesi olduğunu, bunun da edebiyat yoluyla gerçekleşeceğini, ancak

6 Cahit Kavcar, Edebiyat ve Eğitim, Ankara, 1982, s.1

7 Abdurrahman Güzel, Ali Torun,, Türk Halk Edebiyatı El Kitabı, Ankara, 2003, s.23

bu sayede bireylerimizin millî bir kimlik edineceklerini ve birlikte yaşadıkları toplumun uyumlu bir üyesi olacaklarını vurgulayan Cemilođlu⁸, Őu ifadelerle dűŐüncelerine açıklık getirmektedir: “*Kűltűrűn taŐıyıcısı olan dil, hem en gűzel Őekliyle edebiyat eserlerinde yer aldıđı hem de hayatın ve hayata bakıŐ tarzlarının neredeyse tamamı bu eserlere yansıtıldıđı için bir milletin kűltűrű ile kűltűrlenerek eđitilmenin yolu da edebiyattan geçmektedir. Bu kűltűrlenme hem edebiyatımızın tarih içerisindeki macerasını ۆrenme, hem de edebiyat eserlerine yansıyan Tűrk kűltűrűnűn geŐiŐim çizgisini izleme Őeklinde ortaya çıkmaktadır.*”⁹

Edebiyatın kűltűr taŐıyıcılıđı yűnűyle ۆn plana çıkması, onu tanımlarken bile kimi zaman esas alınmıŐtır. ۆrneđin, Murat ۆzbay, edebiyatı, “*Bir milletin maddi ve manevi bűtűn deđerlerini bűnyesinde toplayan bir sanattır.*”¹⁰ biçiminde tanımlamaktadır.

Edebiyat elbette eđitime yalnızca kűltűr aktarımı konusunda hizmet etmez. Mehmet Kaplan’ın da belirttiđi gibi eđitim bakımından edebiyatın deđerı, “*İnsana çok çeŐitli duyma, dűŐünme ve hareket etme ۆrneklere vermesidir. Bir insan ancak bűyle bir geniŐ manzara içinde kendisine en uygun olan yolu, Őeme hűrriyetini kazanır.*”¹¹

Edebiyatın asıl eğitsel değerı onun bilimden farklı olduğu noktadır. Bunu Cahit Kavcar Őu ifadeyle ortaya koyar: “*Edebiyatın bilimden farkı, sadece kafaya değer, daha çok kalbe hitap etmesi, insandan insana duyguları aktarmasıdır.*”¹²

Edebiyatın hem bilim hem de sanat olması açısından eğitim etkinliğine katkısının yalnız bilim ۆzelliđi taŐıyan diğer disiplinlerden daha fazla olabileceği açıktır. űnkű, bilimin yalnız kafaya hitap

8 Mustafa Cemilođlu, Tűrk Dili ve Edebiyatı ۆđretimi, İstanbul, 2003, s. 15

9 Cemiloğlu, age., s. 46

10 Murat ۆzbay, “Kűltűr Aktarımı Açısından Tűrke ۆđretimi”, Tűrk Dili, Őubat, 2002, s.115

11 Mehmet Kaplan, Nesillerin Ruhu, İstanbul, 1991, s.202

12 Kavcar, age., s. 5

etme özelliği yanında, edebiyatın hem kafaya hem kalbe hitap etme gücünün olduğu bilinmektedir.

Yaratıcı zekâ için yol gösterici olan sanat, insanlara görmeyi, fark etmeyi, nüfuz etmeyi ve incelemeyi de öğretir. Bunların sonucunda kendisini aşan insan mutlak değere yönelerek zevk, haz, mutluluk ve iyimserlik duygularına ulaşır. İnsanı hayata hazırlayan eğitimin, edebiyat eserindeki bu özelliklerden yararlanması da son derece doğaldır.¹³

Edebiyat, değişik insanlık durumlarını, serüvenlerini yansıtarak insan doğasını tanıtır, bu yolla yaşantımızı zenginleştirir. Bilindiği gibi gençlerin eğitiminde en önemli sorunlardan birisi de onlara kişilik kazandırmadır. Dünyanın her yerinde eğitimin en zor ve tartışılan kısmı bu kişilik gelişiminin nasıl kazandırılacağı konusudur. Çünkü bilimsel doğrular aktarılırken öğrencilerin gelişimleri itibarıyla bunlara itibar etme noktasında sıkıntıların yaşanması doğal bir durumdur. Yani gençler, genellikle doğrudan yapılan bir öğüdü dinlemezler. Bu noktada edebiyatın gücünden yararlanılmalıdır.

Çocukların çok küçük yaşlardan başlayarak düzeylerine uygun, nitelikli edebî metinlerle karşılaşması, aslında sanatçı duyarlığı ile buluşması; toplumsal ilişkilere yönelik deneyimler edinmesi, dilsel ve görsel anlatımın güzelliğini ve gücünü tanıması demektir. Bu süreç hem duyguların eğitilmesine hem de düşüncenin gelişmesine olanak sağlar.

Kendisi kelime olarak “ahlâklı olma” anlamına gelen edebiyat, Atatürk’ün de söylediği gibi “en esaslı terbiye vasıtalarından biri” olduğundan insanların ahlâkını kurtarmanın yolu edebiyat eğitiminden geçecektir. Bu nedenle edebiyatçının bizzat kendisi eser verirken bundan kaçınmadığı gibi, edebiyat eğitimini düzenleyenler de okuma parçaları seçerken bunu göz ardı etmemektedirler. Çünkü, edebiyat, “*Bilerek ya da bilmeyerek, okuyucuya kendi hayat görüşünü kabul ettirme gayretidir*” ve “*Her yazar bir hayat görüşüne sahiptir.*”¹⁴

13 Cemiloğlu, age., s.20

14 Cemiloğlu, age., s.15

Edebiyat, evrensel ve millî unsurlar içermektedir. Bilindiği gibi gün geçtikçe evrensel nitelikli bir eğitim anlayışı yaygınlaşmaktadır. Çocuklarımızı, gençlerimizi yalnızca millî değerler çerçevesinde yetiştirmek çağdaş eğitim anlayışı bakımından eksiklik olarak değerlendirilmektedir. Bu durumu Muhsine Börekçi şöyle örneklendirmektedir: “*Duygu ve düşünceler genelde evrenseldir. Aşk, ölüm, tabiat ve benzeri ile ilgili duygular “insan”a aittir. Ancak bunların ifade tarzı, dile yansıması toplumdaki topluma değişir yani milletlere özgüdür. Edebî eserin hem millî hem de evrensel değerler taşımasının nedeni budur.*”¹⁵

“*Bilgi çağına girmemiz edebiyat kavramı hakkında çok şeyler söylenebileceğini bize göstermektedir. Günümüzde insan eğitiminde duygusal zekanın çıkış noktası kabul edilmesi, ayrıca olayların ve araçların artması edebiyatın işlevinin yeniden tespit edilmesi gerekliliğine işaret etmektedir.*”¹⁶

Eğitimde edebiyatın etkin bir araç olarak kullanılması gerekmektedir ancak çocuklarımıza edebiyatı sevdirmede rastgele bir tutum takınılmamalıdır. Bunun yanında eğitim, kültür ve edebiyatın birbirinden ayrılamayacağı bilinciyle hareket edilmeli; bunların biri diğerine tercih edilmeden ele alınmalıdır. Bu dengenin tutturulması için de kolektif çalışma bilincine ulaşılması gerekir. Yani farklı disiplinlerden uzmanlar bir araya gelerek ortak bir anlayış sergilemelidirler.

15 Muhsine Börekçi, “Kültür-Dil-Edebiyat Bağlamında Türk Kültürü-Türkçe ve Türk Edebiyatı”, Türk Dili, Haziran 1999, Sayı: 570, s.535

16 Zeki Karakaya, “Öğretici ve Eğitici Edebiyat Üzerine Bir Deneme”, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Ekim 1998, Sayı:11, s.88

HALK BİLİMİ VE EĞİTİM

Halk

İlk defa 1846'da William J. Thoms tarafından ortaya atılan “folklore” terimi, Türkçede; “folklor”, “halkiyat”, “halk bilgisi”, “halk bilimi” gibi terimlerle karşılanmaktadır. İngilizce bir terim olan “Folklore”, 1891 yılında yapılan milletler arası folklor kongresinden sonra bütün dünyada ya “folklore” ya da her dilde tercümesi yapılarak kullanılmaya başlanmıştır.

Türkiye’de, “folklor” ve “halk bilimi” adıyla yaygın olarak kullanılan bu bilim dalının tanımlanması konusunda oldukça farklı yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu farklı bakış açlarına geçmeden önce bu bilim dalının hangi konularla ilgilendiğinin anlaşılması için öncelikle “halk” teriminin açıklanması gerekir.

“Halk” terimi 19. yüzyılda genellikle Avrupa’da, “okur yazar olmayan cahil kısım” veya “köylü” anlamında kullanılmıştır. Yani sınıfsal bir ayrıştırma ile tanımlanmıştır. Osmanlı’da da benzer bir yaklaşım sergilenmiş ve “halk”, “avam” tabiriyle nitelendirilmiştir.

Osmanlı Devleti’nin son dönemlerinde milliyetçilik, Türkçülük hareketlerinin temelinde halka yönelme çabasının olduğu görülmektedir. Daha önceleri aydınlar tarafından ciddiye alınmayan halk ve onun yaratmalarıyla ilgilenilmeye başlanmıştır.

Türkiye’de halka yönelme eğiliminin öncülerinden biri olan Ziya Gökalp, kültürü “hars” kelimesiyle açıklarken, “*Memleketimizde hars denilen şey yalnız halkta mevcuttur. Halkta hars vardır. O sebeptendir ki, halktan harsî bir terbiye almak için halka doğru gitmek lâzımdır.*”¹⁷ demektedir. Halka doğru gitmenin yolunu da, halkın kullandığı kelimelerden, yaptığı törenlere, giyinişine kadar her şeye dikkatle bakmak, incelemek ve yazmak olarak açıklayan Gökalp, “*Türk harsiyle meşbu olduktan sonradır ki millileşmek söz konusu*

17 Nihat Nirun, Sistemantik Sosyoloji Açısından Ziya Gökalp, Ankara, 1999, s.197